

VERGİDE GÜNDEM

M. FATİH KÖPRÜ fatib.kopru@tr.ey.com
www.vergidegundem.com

ÇALIŞMA SAATLERİMİZ UZUN, FAZLA MESAİDE LİDERİZ

ÇALIŞANLAR VE ŞİRKETLER ARASINDA ÇALIŞMA SAATİ SÜRELERİ, EN İHTİLAFLI KONULARIN BAŞINDA GELİR. DÜNYADA HAFTALIK ÇALIŞMA SÜRESİ ORTALAMA 40 SAATKEN, TÜRKİYE'DE 45 SAAT. YİNE TÜRKİYE'DE ÇALIŞANLAR, DÜNYA ORTALAMASININ DAHA ÜZERİNDE FAZLA MESAİ YAPIYOR. TÜRKİYE'DE 60 SAAT VE ÜZERİ ÇALIŞANLARIN TOPLAM ÇALIŞANLARA ORANI YÜZDE 23. ARAŞTIRMALAR, FAZLA MESAİNİN VERİMLİLİĞİ ARTIRMAĐIĐINI GÖSTERİYOR.

Dünyanın her yerinde şirketler ve çalışanları arasında en çok ihtilafa neden olan konuların başında çalışma saatleri ve ücretlendirme yer alır. Bu nedenle ortalama çalışma saatleri sıklıkla haberlere ve araştırmalara konu olur. Türkiye'de 4857 sayılı İş Kanunu'nun 63'üncü maddesi, haftalık çalışma süresinin en çok 45 saat olduğunu, aksi kararlaştırılmadıkça bu sürenin çalışma günlerine eşit ölçüde bölünerek uygulanacağını hükme bağlıyor. Yasa uyarınca günlük çalışmanın başlama ve bitiş saatleri işin niteliğine göre işçiler için farklı şekilde düzenlenebiliyor. Başlama ve bitiş ile dinlenme saatlerinin işyerlerinde işçilere duyurulması gerekiyor.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) verilerine baktığımızda, dünyadaki ülkelerin çoğunda haftalık yasal çalışma süresinin 40 saat olduğunu görüyoruz. Bu süre dikkate alındığında Türkiye'deki haftalık çalışma saatinin yüksek olduğu söylenebilir. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü'nün (OECD) verilerine göre, çalışma saatlerinin en yüksek olduğu ülke yıllık bazda 2 bin 255 saat ile Meksika. Listede (Tablo 1) ilk beşte yer alan diğer ülkeler ise Kosta Rika, Güney Kore, Yunanistan ve Şili olarak sıralanıyor.

EN KISA SÜRE ALMANYA'DA

Çalışma saatleri bakımından tablonun sonunda, başka bir deyişle şanslı grupta yer alan ülkelerin başında ise şaşırtıcı gibi görünse de sıkı çalışma prensipleriyle tanınan Almanya bulunuyor. OECD'nin hazırladığı listenin son sırasındaki Almanya'da yıllık ortalama çalışma süresi 2016'da bin 363 saat olarak gerçekleşmiş. Çalışma saatlerinin en kısa olduğu diğer ülkeler Danimarka, Norveç, Hollanda ve Fransa'da ise yıllık çalışma saatleri son verilere göre sırasıyla bin 410, bin 424, bin 430 ve bin 472 saat olarak gerçekleşmiş.

Araştırma kapsamına alınan ülkelerde ortalama çalışma saatlerinin 2000 yılından bu yana düşüş eğiliminde olduğu görülüyor. Düşüşün en çok dikkat çektiği ülkelerden biri olan Şili'de 2000 yılında 2 bin 263 olan yıllık çalışma saati, 2016'da bin 974'e; Avusturya'da ise 2000 yılında bin 807 saat olan çalışma süresi 2016'da bin 601 saate gerilemiş durumda.

60 SAAT ÜZERİ MESAİDE İLK SIRADAYIZ

Haftalık çalışma süresinin 45 saat olduğu ve 2016 verilerine göre haftalık fiili çalışma saatinin 46,8 olarak gerçekleştiği Türkiye, OECD'nin bir baş-

ka göstergesinde ise ilk sırada bulunuyor. OECD tarafından hazırlanan "asıl işlerinde haftada 60 saat ve üzerinde çalışanların oranı" listesinde (Tablo 2) Türkiye yüzde 23,3 ile birinci sırada yer alıyor. Bu kategorideki OECD ortalaması ise yüzde 5,6 olarak belirlenmiş.

Hem en uzun yasal çalışma süresi hem de en uzun fiili çalışma saatlerinin görüldüğü Meksika'da gevşek uygulamalar ve yasal boşluklar, özel sektör çalışanlarının ekstra ücret almadan ekstra çalışmaya maruz kalmalarına neden oluyor. Avrupa'nın en uzun çalışma saatlerinin görüldüğü Yunanistan'da ise mevcut ekonomik durum fazla çalışma sürelerine duyulan ihtiyacı artırıyor. ILO uzmanı Jon Messenger çok sayıda Asya ülkesinde de çalışma saatlerinin çok uzun olduğunu, haftada 48 saati aşan işçilerin oranının çok yüksek olduğunu belirtiyor.

UZUN ÇALIŞMAK VERİMLİLİĞİ ARTIRMİYOR!

Çok sayıda ülke, vatandaşlarının çalışma sürelerini standartlara yaklaştırmak için çeşitli girişimlerde bulunsa da istihdam yasalarındaki boşluklar hükümetlerin çabalarının sık sık başarısızlıkla sonuçlanmasına neden oluyor. Yapılan araştırmalar ise fazla çalı-

şanların performanslarının, yeterince dinlenenlere kıyasla daha düşük olduğunu ortaya koyuyor.

Almanya örneği bu durumu bizlere en iyi şekilde açıklıyor. OECD sıralamasında dünyanın en kısa ortalama çalışma saatlerine sahip olması, Almanya'nın verimliliğinden hiçbir şey eksiltmiyor. Dünya Ekonomik Forumu 2015-16 Küresel Rekabet Raporu'na göre, Almanya dünyanın en rekabetçi dördüncü ülkesi. Ayrıca geçen hafta sonu seçime gidilen ülkede, en büyük işçi sendikası IG Metall yapılan son açıklamaya göre ücret artışlarının yanı sıra haftalık çalışma süresini 28'e çekilme hakkı tanınmasını öneriyor. Bu konudaki görüşme ve pazarlıkların Kasım'da gerçekleşmesi bekleniyor.

BEKLENTİLER GÜÇLÜ DEĞİL

Küresel ekonomik büyümeye dair beklentilerin çok güçlü olmadığı ve toparlanmanın finansal riskler ve siyasi belirsizlikler karşısında hassas olduğu bir dönemde, OECD ülkelerinde istihdam piyasası koşullarındaki iyileşmenin yavaş bir seyir izlemesi bekleniyor. 2016'nın son çeyreğinde yüzde 61'e yükselen 15-74 yaş arası nüfustaki istihdam oranının 2018'in son çeyreğinde yüzde 61,8'e ulaşacağı tahmin ediliyor.

Yunanistan, İtalya, İspanya ve Türkiye'de yüzde 55'in altında olan istihdam oranları İzlanda, Yeni Zelanda ve İsviçre'de yüzde 70'in üzerinde. Bu farklılıkların önümüzdeki iki yıllık dönemde belirgin olarak ortadan kalkması ise beklenmiyor.

Çalışanların işyerinde geçirdikleri sürede kişisel işlerine de vakit ayırdıkları, işverenlerin ise daha çok kâr etmek için fazla mesaiye zorlamaları dikkate alındığında, her iki tarafın da haklarının korunması için özellikle listenin ilk sırasındaki ülkelerde daha fazla düzenlemeye ve uygulamada titizliğe ihtiyaç duyuluyor.

Hangi ülkede kaç saat çalışılıyor?

Ülke	Haftalık yasal çalışma süresi (Saat)	Haftalık fiili çalışma süresi (2016, saat)	Yıllık fiili çalışma süresi (2016, saat)*
1 Meksika	48	43,4	2.255
2 Kosta Rika	48	44,0	2.212
3 Güney Kore	40	43,7	2.069
4 Yunanistan	40	42,3	2.035
5 Şili	45	41,6	1.974
6 Rusya	40	-	1.974
7 Polonya	-	40,7	1.928
8 Letonya	40	38,7	1.910
9 İsrail	-	40,6	1.889
10 Litvanya	40	38,5	1.885
11 İzlanda	40	39,4	1.883
12 İrlanda	gysy	35,9	1.879
13 Estonya	40	38,4	1.855
14 Portekiz	40	39,6	1.842
15 Türkiye	45	46,8	1.832
16 ABD	40	-	1.783
17 Çek Cumhuriyeti	40	40,2	1.770
18 OECD ortalaması	-	37,5	1.763
19 Macaristan	40	39,7	1.761
20 Yeni Zelanda	40	37,7	1.752
21 Slovakya	40	40,0	1.740
22 İtalya	40	37,0	1.730
23 Japonya	40	-	1.713
24 Kanada	40	-	1.703
25 İspanya	40	37,7	1.695
26 Slovenya	40	39,4	1.682
27 Birleşik Krallık	gysy	36,7	1.676
28 Avustralya	gysy	35,8	1.669
29 Finlandiya	40	36,7	1.653
30 İsveç	40	36,4	1.621
31 Avusturya	40	36,5	1.601
32 İsviçre	45	34,7	1.590
33 Belçika	38	37,0	1.551
34 Lüksemburg	40	37,5	1.512
35 Fransa	35	37,3	1.472
36 Hollanda	48	30,3	1.430
37 Norveç	40	34,3	1.424
38 Danimarka	gysy	32,9	1.410
39 Almanya	gysy	35,2	1.363

Kaynak: ILO ve OECD

gysy: Genel yasal süre yok

(-) Bilgi yok

(*) Belçika ve İsviçre'nin verileri 2015 yılına, Türkiye'nin verisi 2013 yılına aittir.

Haftada 60 saat ve üzeri çalışanların oranı

Ülke	Oran (%)
1 Türkiye	23,3
2 Güney Kore	22,6
3 Kolombiya	18,9
4 Kosta Rika	16,6
5 Meksika	14,5
6 Endonezya	14,3
7 Hindistan	13,6
8 Güney Afrika	11,7
9 Yunanistan	11,2
10 Japonya	9,2
11 Şili	8,6
12 Arjantin	8,1
13 İzlanda	7,3
14 Avustralya	6,1
15 Çin	5,8
16 OECD	5,6
17 Yeni Zelanda	5,5
18 Belçika	5,4
19 Polonya	5,4
20 İsrail	5,3
21 Birleşik Krallık	5,2
22 Fransa	4,9
23 Avusturya	4,9
24 Portekiz	4,7
25 İrlanda	4,5
26 Brezilya	4,4
27 Rusya	3,9
28 İspanya	3,9
29 İtalya	3,9
30 ABD	3,8
31 Çek Cum.	3,6
32 Kanada	3,4
33 Almanya	3,3
34 Slovenya	3,2
35 Finlandiya	2,8
36 Hollanda	2,6
37 Danimarka	2,4
38 Slovak Cum.	2,3
39 Lüksemburg	2,0
40 Macaristan	1,9
41 İsveç	1,9
42 İsviçre	1,9
43 Norveç	1,8
44 Estonya	1,5
45 Letonya	1,4
46 Litvanya	0,4

Kaynak: OECD, 2015